

Met nieuwe onbevangenheid bidden om genezing

Prof. dr. Jan van der Veken

INHOUD

1. *Bidden om genezing ten tijde van de ongebroken vanzelfsprekendheden*
2. *De breuk van de vanzelfsprekendheden en de crisis van het begrijpen*
3. *Bidden met nieuwe onbevangenheid*

Bijlage: Meer van prof. dr. Jan van der Veken op deze www.stucom.nl

1. Bidden om genezing ten tijde van de ongebroken vanzelfsprekendheden.

De religieuze mens van –bijna- alle tijden weet zich verbonden met machten groter dan hijzelf. Bidden om genezing, om een goede oogst, om bescherming in gevaren is de meest voor de hand liggende religieuze houding in een cultuur waarin men zich spontaan verbonden weet met goden of God, met goede en kwade krachten in het Universum, met de voorouders. Het is van belang dat wij ons rekenschap geven van het feit dat onze “moderne” wijze om tegen God en wereld aan te kijken, historisch en cultureel gesproken uitzonderlijk is.

Veelal gaat gebed gepaard met rituelen (offers, rituelen).

In ruimere mate vinden we die manier om tegen de wereld en het gebed aan te kijken ook in de Bijbel, zij het dat hier toch al een kritische reflectie aan te gang is (onder andere in het boek Job). Toch geniet het gebed om Gods bijstand toch nog een grote vanzelfsprekendheid, bij voorbeeld in de Psalmen, en ook in het Nieuwe Testament. Jezus trok zich dikwijls terug om te bidden tot zijn hemelse Vader. Hij maant zijn leerlingen aan om vertrouwvol te bidden tot zijn hemelde Vader: “Vraagt en ge zult verkrijgen. Klopt en men zal je open doen”. In stervensnood bidt Jezus: “Vader, als het mogelijk is, laat deze kelk voorbij gaan. Maar niet mijn wil maar uw wil geschiede”. De apostelen zien Jezus bidden en vragen dan ook dat hij hen zou leren bidden. Het accent ligt in “het gebed des Heren” ongetwijfeld op het

verheerlijken van Gods naam, maar er wordt ook gebeden om het dagelijks brood en voor de vergiffenis van de zonden.

Jezus zelf heeft talloze genezingen verricht. “Deze genezingen tonen aan dat het koninkrijk Gods zegeviert over alle soorten van kwaad en worden tot symbool van de genezing van de hele mens, naar ziel en lichaam”.

Het past een onderscheid te maken tussen de feiten en de interpretatie van de feiten. Het lijkt me vanuit historisch standpunt totaal onmogelijk de grote hoeveelheid genezingen waarvan het Nieuwe Testament getuigt uit het leven van Jezus te schrappen. In de ogen van zijn tijdgenoten was hij een profeet, een man machtig in daad en woord, een wonderdoener. Voor Jezus zelf waren het tekenen van de komst van het Rijk Gods. Ik zou me willen aansluiten bij de genuanceerde conclusie van John Meyer: “To summarize: various criteria of historicity suggest that the historical Jesus performed certain actions during his public ministry that both he and some of his contemporaries thought were miraculous healings of the sick or infirm”.¹ Jezus gaf de opdracht de zieken te genezen. Genezing en missionaire opdracht waren dus innig verbonden. Een interessant voorval is de zending van de

¹ John P. Meier, *A Marginal Jew. Rethinking the Historical Jesus*, New York, London etc., Doubleday 1994, Vol. II, p. 726.

72 leerlingen. Verheugd kwamen ze terug. Maar een bepaald soort duivel hadden ze niet kunnen uitdrijven. Jezus prijst hen *niet* omdat ze zich bewust zijn dat zij nog niet alles kunnen, en dat ze Hem nodig hebben, dat ze nog veel moeten leren.

Nee! Hij laakt hun ongeloof!

Uit dit voorval kunnen we veel leren. Zelf zijn we gemakkelijk geneigd aan te nemen dat wij absoluut niet in staat zijn “wonderen” te verrichten; dat ons geloof veel te klein is om genezingen te verrichten en om duivels uit te drijven. Jezus laakt die “Assepoester mentaliteit” (naar de uitdrukking van Aron Milavec). Naast de wonderbaarlijke genezingen zijn ook de duiveluitdrijvingen schering en inslag. Ze zijn teken van het feit dat het Rijk Gods tot ons gekomen is.

De *Instructie over gebeden om genezing* van de Vaticaanse Congregatie voor de geloofsleer (2000, getekend Joseph Ratzinger, en opgenomen in de heruitgave van de werken van Kardinaal Suenens) en ook de *Note pastorale des évêques de France* (2010) bevatten vele interessante verwijzingen naar het optreden van het leven van Jezus, over zijn genezingen en exorcismen. In alle boeken over genezing binnen de Charismatische Beweging wordt steevast verwezen naar de genezingen en exorcismen van Jezus, en hoe ze integraal deel uitmaken van zijn zending.

Wat bidden om genezing betreft is er eigenlijk een grote continuïteit tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Eliseus is om zo te zeggen het prototype van de profeet en wonderdoener, en de wijze waarop de verhalen van de wonderen van Jezus vorm hebben gekregen verwijzen duidelijk naar die profetische traditie. Nieuw is dat de genezingen en exorcismen nu teken zijn van het Koninkrijk.

In de Handelingen van apostelen worden ook heel wat wonderbaarlijke genezingen vermeld (De schaduw van Petrus en zelfs de zweetdoek van Paulus hebben blijkbaar wonderlijke kracht).

Van wonderbaarlijke genezingen is er dikwijls sprake in het leven van de

heiligen. Martin Parmentier vermeldt een interessante tekst over aartsbisschop Ansgar (in de vroege middeleeuwen was hij aartsbisschop van Hamburg en later van Bremen. Hij verkondigde het geloof ook in Zweden). Zijn medezending Rimbart schrijft het volgende:

“Ik kan alle mensen niet opnoemen die door zijn gebed en door de zalving met heilige olie zijn genezen. Ik heb namelijk velen horen vertellen, dat zieke mensen, niet alleen uit zijn eigen bisdom, maar zelfs van verre, steeds weer wedijverden om bij hem te komen om hem het medicijn van het heil (*medicinam salutis*) te vragen. Toch wilde hij zelf al deze dingen liever verborgen houden dan openlijk bekend te maken. Zo zei hij op een keer, toen men in zijn tegenwoordigheid over deze tekenen en wonderen sprak, tegen één van zijn dienaars: ‘Als ik het waardig was bij mijn God, dan zou ik vragen dat Hij één heel bepaald wonder aan mij zou doen, namelijk dat Hij mij door zijn genade tot een goed mens zou maken’”.²

Genezingen zijn “*medicina salutis*”: ze hebben heilsbetekenis.

En dan zijn er de ontelbare bedevaartsoorden. Overal vindt men verlaten krukken, getuigenissen van mensen die bekomen hebben wat ze vroegen, en dit uitdrukken in talloze “*ex voto*’s” en “Dank u”-plaatjes in alle grootten en vormen. En hoe velen hebben niet gebeden om genezing in Lourdes en Fatima? Velen hebben gunsten bekomen, en zo goed als allen zijn getroost naar huis gegaan.

Een interessant overblijfsel van dit soort genezingen –die als wonderbaarlijk worden aanschouwd- vinden we in de

² Vita Anskarii auctore Rimbarto §39, rec. G. Waitz, Hannover 1884, p. 74. Gecit. Door M.F.G. Parmentier in *Wat mogen wij verwachten van de dienst der genezing?* Charismatische informatie n. 13, Stichting Vuur, 1995 p. 1.

plogendheid die verwacht dat een echte zalige en meer nog van een heilige “een mirakel” zou doen. Al is het misschien niet zo bedoeld: zo’n mirakel bewijst toch tot op zekere hoogte dat die toekomstige heilige door zijn manier van leven indruk gemaakt heeft, zodat mensen op zijn voorspraak beroep doen. Een heilige die helemaal geen “mirakel” zou bewerkstelligen zou toch maar een onbekende en vlug vergeten heilige zijn.

Bidden om genezing komt dus heel veel voor in de evangeliën, in het eerste christendom, en heeft eigen nooit opgehouden een religieuze praktijk te zijn onder christenen. Het is dan ook nauwelijks te verwonderen dat eenmaal dat het Christendom als geloofsgemeenschap geïnstitutionaliseerd werd, ook in liturgische context voor genezing van ziel en lichaam gebeden werd. Het Romeins missaal is doordrongen van gebeden die vragen dat de viering van de heilige geheimen ons zou ten goede komen naar geest en lichaam. Bidden om genezing krijgt nu een geïnstitutionaliseerde vorm. De Instructie geeft een interessant overzicht van de verschillende vormen van gebed voor genezing die in de Kerk eigenlijk altijd in voege geweest zijn: allereerst de ziekenzalving (met verwijzing naar de beroemde Jacobus-tekst), maar het Romeins missaal en het Romeins Rituaal bevatten ook andere gebeden voor genezing.

De Catechismus van de katholieke Kerk waarnaar ook de pastorale nota van de Franse bisschoppen verwijst, vermeldt naar aanleiding van de twee “genezingssacramenten” –de Biecht en de Ziekenzalving- dat Christus de genezer is van ons lichaam en onze geest. Hij heeft de zonden vergeven aan de lamme en heeft hem de gezondheid van het lichaam teruggegeven. Hij heeft gewild dat zijn Kerk in de kracht van de heilige Geest zijn werk van genezing en heelmaking (salut) voortzet, ook bij haar eigen leden” (n. 1431).

2. De breuk van de vanzelfsprekendheden en de crisis van het begrijpen

Ten gevolge van de opkomst van de moderniteit, en meer bepaald ten gevolge van wetenschappelijke inzichten betreffende de samenhang van het lichaam en de geest, zijn er serieuze barsten gekomen in het spontane wereldbeeld, waarin buitenaardse krachten konden ingrijpen in fysische gebeurtenissen. In zo’n wereldbeeld hebben de mirakels slechts moeizaam plaats. In ieder geval zullen ze opnieuw geïnterpreteerd moeten worden.

De genezingen in een traditionele religieuze context werden gezien als wonderen: ze doorbraken ze het alledaagse, en hadden ze een religieuze betekenis: ze verwezen naar “iets hogers”. Dat “God” en zijn heiligen konden “ingrijpen” stelde in dit wereldbeeld geen enkel probleem. Het probleem werd nauwelijks op die wijze gesteld.

In het moderne wereldbeeld krijgt het wonder het halo van het doorbreken van de natuurwetten. En nu rijst de vraag: kan dat wel? Kan God wel ontrouw worden aan zijn eigen Schepping? En hoe kunnen we wonderen in een anders-religieuze en een niet-religieuze context verklaren?

Ondertussen is het m.i. een uitgemaakte zaak dat het een heilloze weg is op wonderbaarlijke genezingen op te vatten als het “doorbreken van de natuurwetten”. Ten eerste: kennen wij de natuur onvoldoende om uit te maken wat kan of niet kan. En bovendien leidt de idee van een uitzondering van de natuurwetten tot onoplosbare problemen. De idee zelf van natuurlijke wetmatigheden komt er door in het gedrang.

Deze inzichten zijn niet zonder moeilijkheden gegroeid (cfr Hume, *On miracles*)- maar m.i. zijn ze toch – uiteindelijk- verworven. Ze maken deel uit van ons wereldbeeld. Natuurlijk moeten we toegeven dat ons op wetenschappen gestoelde wereldbeeld eveneens onder druk staat. Er zijn allerlei holistische benaderingen waarin volgens sommigen

toch weer allerlei wondere gebeurtenissen mogelijk zijn.

En zo ontstaat er een heilloze splitsing tussen “believers” en “non-believers” (bij voorbeeld bij de inschatting of de genezing van kanker op voorspraak van Pater Damiaan een “echt” mirakel is, of een spontane regressie van een symptoom).

In verband met de effectiviteit van alternatieve geneeswijzen bestaat in zekere zin hetzelfde probleem: de “believers” beroepen zich meestal op een holistisch wereldbeeld en op allerlei verborgen krachten; de “non believers” denken dat het allemaal “tussen de oren” zit.

Het lijkt mij van groot belang het probleem van het bidden om genezing niet te laten afhangen van deze theoretische discussie, maar ons in alle bescheidenheid te beperken tot wat we wel weten.

Professor L. Monden heeft een interessante bepaling voorgesteld van wat “wonder” volgens hem betekent. Wonder is wat in ene religieuze context verschijnt als een gebedsverhoring. En in die zin zijn er ook vandaag nog vele wonderbaarlijke genezingen. Wij moeten ons dus afvragen wat bidden om genezing in onze huidige geloofscontext betekent. Zo evolueren wij stilaan en niet zonder moeite tot een nieuwe onbevangenheid, waarin we toch blijven bidden voor genezing, zonder dat wij heel nauwkeurig weten hoe genezing eigenlijk “werkt”. Een vergelijking: wij moeten niet wachten om te weten wie God is om te geloven. Het is het geloven zelf – en het stellen van gelovige daden- dat ons leert wie God is.

Het is best mogelijk dat er twee talen zijn om over dezelfde feiten te spreken: Voor gelovigen kan een verwonderlijke genezing een teken zijn van gebedsverhoring (bij voorbeeld de verdwijning van een kanker na gebed tot Pater Damiaan). Voor een niet-gelovige kankerspecialist kan het een geval zijn van “spontane regressie” (of spontane remissie).

Het zou fout zijn die twee benaderingswijzen tegen elkaar uit te spelen: ofwel mirakel, ofwel “spontane regressie”.

Wel moeten we toegeven dat “spontane regressie” eigenlijk –in het kader van het wetenschappelijk wereldbeeld- bijna evenveel ongedacht laat dan “mirakel” in het traditionele wereldbeeld. En “spontaan” betekent toch zeker niet dat er geen redenen zijn die maken dat genezing optreedt. Misschien is de samenhang van redenen en omstandigheden nog veel ingewikkelder dan wij ooit voor mogelijk gehouden hebben. In feite is de karakterisering van zo’n spontane regressie van een virulente kanker een “lay miracle” (naar een uitdrukking van Iris Fry). Als één jongen bij een vliegtuigcrash waarin tientallen omkomen overleeft, dan spreken we toch ook van een “mirakel” (in een niet-religieuze context).

In plaats van spontane regressie of spontane remissie spreekt men ook van een psycho-somatische genezing. Ook hier blijft en veel ongedacht: om te beginnen, hoe kunnen wij die invloed van de geest op het lichaam begrijpen en verklaren? Eigenlijk bestaan hierover nauwelijks theoretische modellen. Dát die invloed op het psychisme op het lichaam bestaat wordt vrij algemeen aangenomen, maar niemand weet nauwkeurig hoe die invloed werkt.

En vooral: is een psycho-matische genezing geen echte genezing? Zou men zelfs niet mogen zeggen dat het grote merendeel van organische ziekten (infectieziekten uitgezonderd) een psycho-somatische component heeft? En zou “spontane remissie” niet een ander woord zijn voor de formidabele genezende kracht die in elke genezing aan het werk is? Dat wonden genezen, is dat op zichzelf geen wonder? En wat is “een ziekte uitzielen” anders dan zich met gelatenheid overgeven aan de genezende krachten van het organisme, die hoe dan ook aan het werk zijn?

Spreken over een psycho-somatische genezing heeft een dubieuze bij-toon: het zweemt naar “inbeelding”, niet echt. Daarom is het beter genezingen in een

religieuze context niet “psycho-somatisch” te noemen, omwille van de negatieve connotatie. Hetzelfde kan gezegd worden over het placebo-effect.

Martin Parmentier spreekt van het “hagedis-principe”: een hagedis kan zijn staart afwerpen, en die staart kan weer aangroeien. Ik laat in het midden of dat een goede metafoor is. Het voordeel is alleszins dat er geen beroep op bovenhagediskrachten nodig is. Maar het blijft wel een wonderlijk verschijnsel. Op al die domeinen (spontane remissie, psychosomatiek, placebo effect, werkingswijze van de alternatieve geneeskunden) is nog heel veel werk te doen. Deze onderzoeken kunnen op termijn ook helpen om beter de somatische kanten van het bidden om genezing te begrijpen.³

Het is echter van groot belang niet te wachten tot al die theoretische vragen opgelost zijn om te bidden om genezing.

Zo evolueren wij –stilaan en niet zonder moeite- tot een nieuwe onbevangenheid, waarin we toch blijven bidden voor genezing, zonder dat we heel nauwkeurig moeten weten hoe genezing eigenlijk “werkt”. Wij moeten niet wachten om te weten wie God is om te geloven. Het is in het geloven zelf –en in het stellen van gelovige daden- dat men leert wie God is.

3. *Bidden met nieuwe onbevangenheid*

Om te beginnen : ook vandaag is heelwording een essentiële dimensie van het geloof. “Genezen is een essentiële dimensie van de apostolische zending en van het christelijk geloof in het algemeen” (Joseph Ratzinger-Benedictus XVI, Jezus Christus). “De echte genezing is die van de gehele mens, ziel en lichaam, en in de eerste plaats van de ziel door de bekering” (Pastorale nota van de Franse bisschoppen). De Instructie over gebeden om genezing (2000) wijst dan ook op de

³ J. de Jong, “Daar was kracht om te genezen II Wonderlijke krachten?” in *Bulletin voor Charismatische Theologie*, Nr 44, Callistus 1999, p. 17-44.

genezende kracht van het gebed in de liturgie, in de biecht en in het sacrament van de zieken.

Met de “Dienst van de genezing” zoals die gangbaar is in charismatische kringen heeft de Instructie het moeilijker. Alles moet op geordende wijze verlopen (1 Cor 14, 40). De toestemming van de ordinarius is vereist, ook wanneer een bisschop van een ander bisdom de dienst leidt (m.i. een impliciete verwijzing naar de bisschop Emmanuel Milingo).

De Pastorale nota van de Franse bisschoppen stelt voor eerder te spreken over “gebed voor de zieken” dan over “gebed voor genezing”.

“Bidden om genezing vraagt om onderricht: wat leert de Bijbel over het lijden, hoe bid je om genezing, wat is het verschil met para-normale genezing, hoe verhoudt zich het bidden om genezing tot de gewone medische zorg, hoe doe je recht aan mensen die graag zouden ontvangen maar toch ziek blijven?”.⁴

De dienst van genezing moet geïntegreerd zijn in de kerninzichten en praktijkaanwijzingen uit de psychologie en de psychotherapie.⁵

Bovenal lijkt het mij belangrijk dat men inzicht zou hebben in wat ik zou willen noemen : een door en door incarnatorische theologie. Bidden om genezing staat niet tegenover de genezingskracht van de natuur en van het organisme zelf: integendeel. God wil zich bedienen van die “natuurlijke” genezingskrachten van organisme, van de sociale ondersteuning van een zorgende gemeenschap en van het geloof dat bergen verzet, om de mens te genezen naar ziel en lichaam. Daarom gebeurt de dienst van genezing best in een klimaat van lofprijzing. Niet om genezing af te dwingen, maar om in de genezing een

⁴ Jan van Beeck ofm, “Het charisma van leraarschap”, in *Bouwen aan de Nieuwe Aarde*, januari 2010, p. 34.

⁵ J. de Jong, “Daar was kracht op te genezen I Wie geneest, wat geneest?”, in *Bulletin voor Charismatische Theologie*, nr. 43, Ansfried 1999, p. 36.

teken te zien van Gods liefdevolle zorg die in mensen aan ons toekomt. J. de Jong begint zijn artikel over *Daar was kracht om te genezen-I* met een citaat van Phil Bosmans:

“God heeft zijn liefde in jouw handen gelegd,
Als een sleutel voor de poorten van elk stukje paradijs”.

Martin Parmentier wijst erop dat zijn “hagedisprincipe” (in zijn boek *Heil maakt heel*, 1997) vijf belangrijke theologische voordelen heeft:

1. God is niet direct verantwoordelijk. W.F. Hermans wijst op de afschuwelijke consequenties van een bepaald godsbeeld. God komt uitsluitend in bemiddeling tot ons. Dat heeft iets indirects, maar het is een indirectheid die berust op zijn goedheid.
2. Dat principe laat ruimte voor pastoraal mededogen. We moeten mensen niet opzadelen met schuld indien een verhoopde genezing toch niet gebeurt. Bepaalde ziekten zijn nu eenmaal niet of niet meer te genezen.
3. Het is zinvol te bidden tot God als Schepper van alle krachten, en speciaal om die genezende kracht.
4. Mensen kunnen groeien in een genezingsbediening als ze zich weten af te stemmen op God als de Schepper. “Onze gerichtheid op de navolging van Christus behoeft een kosmische christologie, die sporen van het Woord Gods dat uiteindelijk vlees is geworden, aantreft op de meest onverwachte plaatsen van de werkelijkheid”.⁶
5. Verhouding van het christendom tot andere religies, waarin genezing ook een bloedserieuze zaak is.

Inderdaad. Men ziet niet in waarom de genezende krachten die de Schepping kenmerken ook niet in andere

⁶ M. Parmentier, art in Bulletin van Charismatische Theologie naar aanleiding van zijn boek *Heil maakt heel*, p. 51.

godsdiensten zouden kunnen aangesproken worden.

Vooraf in verband met de dienst van de genezing zoals die beoefend wordt door sekten is de christelijke opvatting die tot een nieuwe onbevangingheid uitgegroeid is een vangrail tegen wat ik zou willen noemen : “wilde” genezingsdiensten, die niet zelden teruggaan tot één uitzonderlijk begaafd persoon. Kathrijn Kuhlman was zo’n buitengewoon begaafde persoon. Zij organiseerde genezingsdiensten in een van de grootste zalen van Los Angeles. Het ging er soms nogal gespannen aan toe. De Instructie over gebeden om genezing van de Vaticaanse Congregatie voor de geloofsleer legt sterk de nadruk op het geag van de Ordinarius. Kardinaal Suenens vond het heel belangrijk dat de bisschoppen zelf de Charismatische beweging van binnen uit zouden begeleiden. Hij zegde : “If the shepherds are not there, the wolf will come”. De nadruk op de dienst van de genezing in christelijke context moet zich dan ook laten inspireren door een gedegen theologie, door een lange traditie, door een sacramentele vroomheid en gebalanceerd inzicht betreffende de relatie tussen natuur en genade.

De genezing in christelijke context heeft een eigen invulling. Wie Jezus belijdt als Redder (Heiland) en weet dat Jezus dezelfde is gisteren, vandaag en morgen, kan zich vol vertrouwen overgeven aan die Heiland. Vooraf in verband met de genezing van de gedachtenis (of innerlijke genezing) is dit van belang. Jezus kan ook ons vandaag raken als genezer.

Genezing in christelijke context moet dan ook gezien worden als een geestelijk proces: de gehele persoon moet zijn eigen gebrekkigheid en gebrokenheid leren aanvaarden, en zich vol vertrouwen overgeven aan God die groter is dan ons hart.

De voorbidder (men zal niet spreken van de genezer of “mirakelmaker”) moet zich ervaren als instrument van Gods helende kracht. De omstanders hebben ook een bijzondere taak: zij moeten de “pastorant” (degene die om genezing vraagt) met menselijke warmte nabij zijn. Alleen

degene die niemand heeft (zoals de lamme in Betsaida) is echt beklagenswaardig.

Bidden om genezing vraagt tijd. Francis Mac Nutt heeft de (m.i. niet zo gelukkige) uitdrukking gelanceerd: "soaking prayer". Dit wordt vertaald als doordrenkend gebed.

Niet God moet overtuigd worden om te genezen als het resultaat van vele woorden, maar de genezende krachten van het organisme vragen tijd.

Het is in deze visie evident dat het bidden om genezing niet staat tegenover het beroep op de dokter. Daarom is het dubieus wanneer iemand zegt: ik heb méér vertrouwen in Pater Damiaan dan in chemotherapie.⁷ Hooguit kan men zeggen dat het beter is zich te verlaten op gebed dan beroep te doen op geneeswijzen die nog in hun kinderschoenen staan.

En ook nazorg is noodzakelijk. Bidden om genezing is een proces: niet alleen moet men groeien in gezondheid, maar in geloof en in de nieuwe onbevangenheid zonder dewelke bidden om genezing "at all costs" eigenlijk een vorm van bezweren of van magie is.

Wanneer men groeit in die nieuwe onbevangenheid dan kan het soms gebeuren, op paradoxale wijze, dat deze nieuwe houding tegenover ziekte en kwetsuren de beste weg naar genezing is.

Bij wijze van vergelijking: bidden om succes bij een examen zal een gebrek aan kennis niet compenseren. Maar als men zich vertrouwwol verlaat op Gods nabijheid, die ons nooit in de steek laat, dan is dat de beste gesteltenis om een succesvol examen af te leggen!

⁷ In het najaar van 1998 kreeg de zeventigjarige Audrey Toguchi te horen dat ze genezen was van een uitgezaaid gezwel in de longen. Twee weken ervoor had de dokter haar nog terminaal verklaard. Maar in plaats van zich te laten behandelen, ging ze naar Molokai om tot Damiaan te bidden. Er volgde een 'spontane genezing'. Tien jaar deed de Congregatie voor heiligenzaken erover om alle onduidelijkheden op te klaren. (Naar aanleiding van de reportage De mirakelmakers, op het televisiekanaal Eén, in De Standaard).

Prof. dr. Jan van der Veken doceerde wijsgerige theologie aan de Katholieke Universiteit Leuven en gaf colleges voor de *Leerstoel theologie van de Charismatische Vernieuwing* aan de VU. Zie www.stucom.nl/leerstoel.

Meer van prof. dr. Jan van der Veken op www.stucom.nl:

0191 **'Zo spreekt de Heer', spreekt de Heer zo? - deel 2 van antwoord op vragen, Baak, 1988.**

Over handen opleggen, jongeren, tranen, herder en onderscheiding, omgaan met Bijbelkritiek.

0190 **'Zo spreekt de Heer', spreekt de Heer zo?, Baak, 1988.** Antwoord op vragen, deel 1. N.a.v. lezing over tongentaal, profetie en woorden van kennis

0189 **De woordgaven: tongentaal, profetie en woord van kennis**, in 1988 in Baak.

0142 **Reflecties op rusten in de Geest - Kees Slijkerman en het persoonlijke getuigenis Mijn 'geheim' en rusten in de Geest van G.S.** Wat zeggen Kardinaal Suenens, pater Tardif en prof. dr Jan Van der Veken over 'vallen in de Geest'?

0095 **Verslag theologisch jubileumcongres in de VU 1998** Rond het thema: 'Eén Heer, één Geest, één Lichaam' - met uitspraken van B. Wallet, H. Witte en J. van der Veken

0076 **De H. Schrift als Woord van God in mensenwoorden** Lezing tijdens dialoogbijeenkomst rooms-katholieken - pinksterchristenen. 15-16 november 2000 Achelse Kluis

0068 **De charismatische beweging en de heelmaking van de mens** Waarin verschilt de 'dienst van de genezing' van andere vormen van wonderbaarlijke genezingen.- Welke theologie zit er achter? Bezinnende terugkeer op de dienst der genezing.

0063 **3e college prof.dr.J.Van der Veken - 21-2-2001 VU, Amsterdam** over het Mechelse Document nr.1 - van een internationale groep theologen (onder wie de latere kardinalen J. Ratzinger en W. Kasper) - pastorale en theologische oriëntatie op charismatische vernieuwing

0062 **2e college prof.dr.J.Van der Veken - 14-2-2001 VU, Amsterdam** over de Mechelse Documenten van Kardinaal Suenens sinds 1974 - theologische reflexie op charismatische vernieuwing

0061 **1e college prof.dr.J.Van der Veken - 7-2-2001 VU, Amsterdam** Over de historisch achtergrond bij het ontstaan van de Katholieke Charismatische Vernieuwing in 1967 - i.v.m. Pinksterbeweging

0057 **Leerstellige verduidelijkingen over het charisma van genezing en enkele disciplinaire schikkingen** Artikel naar aanleiding van de Instructie over gebeden om genezing van de Vaticaanse Congregatie voor de Geloofsleer, september 2000 (zie StuCom0024)

Meer over genezing: zie de rubriek *Genezing* op www.stucom.nl

Dit is document 0346 op www.stucom.nl